

Hur barnets bästa garanteras i den internationella adoptionsprocessen i Finland

Satu-Maria Leppänen

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	2636
Författare:	Satu-Maria Leppänen
Arbetets namn:	Hur barnets bästa garanteras i den internationella adoptionsprocessen i Finland
Handledare (Arcada):	Arla Cederberg
Uppdragsgivare:	
Sammandrag:	
I detta examensarbete forskas ur barnperspektiv varför det finns globala konventioner och lagstiftning om hur man skall förhandla inom internationella adoptionssammanhang och vad krävs för att förverkliga barnets bästa i den internationella adoptionsprocessen. Syftet med arbetet är att kartlägga den internationella adoptionsprocessen i Finland och reflektera över hur man i adoptionsprocessen strävar efter att förverkliga att barnets bästa uppfylls. I forskningen behandlas betydelsen av tidiga anknytningsrelationer i ett barns liv och vilka typiska störningar finns i anknytning hos internationellt adopterade barn. Haag-konventionen är globala etiska spelregler om förhandlandet i internationella adoptionssammanhang. Examensarbetet behandlar vad som är centralt, för att garantera att barnets bästa förverkligas, i Haag-konventionen och Finlands adoptionslagstiftning. Enligt Adoptionslagen (1985/153) skall finska personer, som vill adoptera barn från ett annat land, få adoptionservice och anhålla adoptionstillstånd av en adoptionsnämnd som fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet. Adoptionservice innefattar adoptionsrådgivning och dess produkt är en hemutredning med vilken man anhåller om adoptionstillstånd från adoptionsnämnden. I forskningen beskrivs internationella adoptionsprocessen i sin helhet, vilka organ styr processen och forskningen svarar på hur man genom adoptionsrådgivning kan garantera att barnets bästa förverkligas i den internationella adoptionsprocessen i Finland. Personer som vill adoptera skall få adoptionsrådgivning som förbereder, stöder och ger rätt sorts förutsättningar för ett par eller en ensamstående person för att bli bra föräldrar till ett internationellt adopterat barn. Forskningen är en litteraturstudie och analysmetoden som används är innehållsanalys.	
Nyckelord:	internationell adoption, anknytning, adoptionslagstiftning, adoptionsrådgivning, adoptionsnämnden, Haag-konvention
Sidantal:	54
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	2636
Author:	Satu-Maria Leppänen
Title:	How the child's best interest is guaranteed in the international adoption process in Finland.
Supervisor (Arcada):	Arla Cederberg
Commissioned by:	
Abstract: This thesis explores from a child's point of view why there are global conventions and legislation about the procedures concerning international adoption and what is required to guarantee that the child's best interest is in focus. The aim of this study is to describe the international adoption process in Finland and to reflect how to carry through the child's best interest in the process. In this study one focus is on the importance of early attachment relationships in a child's life and the typical attachment disturbances an internationally adopted child can have. The Haag-convention contains the global ethical regulations in international adoption. The thesis discusses the main points in the Haag-convention and Finnish legislation of adoption that guarantee that the child's best interest is in focus. According to the adoption law a Finnish person who wants to adopt a child from another country has to get adoption service and apply for permission to adopt from an adoption board by the Ministry of Social Affairs and Health. Adoption service includes guidance in the adoption process and it analyzes the situation of the candidate to apply from the adoption board for a permit to adopt internationally. In the study the international adoption process is described on the whole, which authorities are involved in the process and how adoption guidance can assure the child's wellbeing in the international adoption process in Finland. People who want to adopt are to get adoption guidance which prepares, supports and gives right kind of resources for a couple or a single person to become good parents to an internationally adopted child. This study is based on literature review and the analysing method that is used is content analysis.	
Keywords:	international adoption, adoption board, attachment, adoption legislation, Haag-convention, adoption service
Number of pages:	54
Language:	swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
1.1. Bakgrund.....	5
1.2. Syfte, frågeställningar och avgränsning	7
1.3. Teoretisk bakgrund	8
2. DEN INTERNATIONELLA ADOPTIONSPROCESSEN	10
2.1. Haag-konvention.....	11
2.2. Adoptionslagen	13
2.3. Vad en internationell adoptionsprocessen innefattar.....	15
2.3.1. Orsaker till internationell adoption	16
2.3.2. Adoptionsnämnden och dess uppgifter	17
2.3.3. Adoptionsrådgivningens innebörd och mål	19
3. BARNES UTVECKLING OCH TIDIGA ANKNYTNING MED TANKE PÅ INTERNATIONELL ADOPTION	25
3.1. Anknnytningsteorin och anknnytningsrelationens betydelse för människans livscykel	25
3.2. Typiska symptom på brister i barnets tidiga anknnytning.....	28
3.3. Typiskt beteende hos barn som har brister i den tidiga anknnytningen	30
3.4. Adoptivbarns identitetsutveckling och anpassning i deras adoptivland.....	32
4. MATERIAL OCH METODBESKRIVNING	37
4.1. Datainsamling och urval av litteratur	37
4.2. Analysmetod	3
4.3. Etiska aspekter	40
5. RESULTATREDOVISNING	40
5.1. Vad styr den internationella adoptionsprocessen	41
5.2. Problem i anknnytningen hos adopterade barn och hur bilda en trygg anknnytningsrelation i den nya familjen.....	44
5.3. Adoptionsrådgivningens betydelse i att garantera barnets välmående i en internationell adoptionsprocess	46
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	49
6.1. Analys och diskussion kring resultat	49
6.2. Diskussion kring examensarbetet	50
6.2.1. Förslag för fortsatt forskning	51
6.2.2. Tankar om adoptionsrådgivningens betydelse i att garantera barnets välmående i en internationell adoptionsprocess	51
KÄLLOR	52

1 INLEDNING

Mitt examensarbete är en översikt över den internationella adoptionsprocessen och ja forskar i varför det finns globala konventioner och en lagstiftning över förhandlandet inom internationell adoption. Jag redogör i mitt arbete de olika faktorerna och organ som är inblandade i den internationella adoptionen och vilka delområden den internationella adoptionsprocessen omfattar. I mitt arbete undersöks vilka problem de internationellt adopterade barnen kan ha i sin anknytning och hur dessa problem tas i beaktande i den internationella adoptionen i Finland. Arbetet förklarar varför adoptionsrådgivning finns och hur man med hjälp av rådgivningen kan garantera att internationellt adopterade barns välmående förverkligas i Finland och barnets bästa förverkligas globalt i adoptionssammanhang.

1.1 Bakgrund

Den internationella adoptionen är en mycket krävande process, med tanke på att barnen är traumatiserade på grund av att de fått ett avbrott i deras tidiga anknytning till den första primära vuxna. I den internationella adoptionsprocessen måste det garanteras att barnen får de bästa möjliga förutsättningarna till ett tryggt liv. Internationella adoptionen är på grund av lagstiftningen i alla de inblandade staterna en mycket byråkratiskt krävande process, samt först det tredje bästa alternativet för att "rädda" ett barn. Före internationell adoption skall man försöka hjälpa de biologiska föräldrarna, sedan försöka leta efter adoptivföräldrar på barnets hemort och ifall dessa alternativ inte går, kan man för barnets bästa försöka hitta adoptivföräldrar genom en internationell adoptionsprocess. Internationella adoptionen skall inte hämta ekonomisk vinst åt någon inblandad stat eller organisation. För barnet och föräldrarna är det också psykiskt mycket tungt, på grund av att barnet hamnar i en identitetskris och föräldrarna kan ha höga förväntningar för det kommande barnet.

FN hade ett möte i Rom 16.11.2009 var det behandlades hungersnöden i världen. Ungefär 17 000 barn dör i hunger varje dag. Exempelvis är detta något som gör den internationella adoptionen ännu mera aktuell i dagens läge.

Jag vill skriva examensarbete om detta för att öka förståelse i varför adoptionsprocessen är så invecklad som den är och varför kriterier är så stränga för adoption även om det finns en enorm mängd föräldralösa barn som bland annat dagligen dör i hunger.

Teoretiska referensramen i mitt examensarbete består främst av litteratur om barnets utveckling, och den tidiga anknytningens betydelse i adoptionsprocessen. Tidig anknytning är något centralt inom adoption på grund av att flera av barnen är äldre då de adopteras och precis alla barnen som blir internationellt adopterade har upplevt ett avbrott i den första viktiga människorelationen. Jag vill också göra en klar kartläggning om den internationella adoptionsprocessen, av vilken socionomer, som arbetar med blivande adoptivföräldrar och familjer med adoptivbarn, kan ha nytta av i deras arbete.

I FN:s konvention om barnets rättigheter (1989) sägs att alla barn bör växa upp i en kärleksfull familjemiljö i en anda av fred, tolerans, jämlikhet och solidaritet där det förbereds för ett självständigt liv. Barn på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt stöd, omsorg och skydd i rättsliga principer speciellt gällande nationell och internationell familjeplacering och adoption. Det finns i alla länder i världen barn som lever under mycket svåra förhållanden och sådana barn behöver särskild uppmärksamhet. Vid alla åtgärder som berör barn har konventionsstaterna kommit överens om att barnets bästa skall komma i främsta rummet. (FN:s deklaration om barnets rättigheter 20.11.1989) Internationell adoption är något som kan garantera att detta förverkligas.

1.2 Syfte, frågeställningar och avgränsning

Syftet med arbetet är att kartlägga den internationella adoptionsprocessen i Finland och reflektera över hur man strävar efter att förverkliga barnets bästa i en adoptionsprocess.

Med mitt examensarbete vill jag öka förståelse i varför den internationella adoptionsprocessen i Finland kan ses som en komplicerad process.

Jag vill också ge en inblick i teorier om barnets anknytning och utveckling vilka kan ses som grund för hur och varför man skall beakta barnets bästa i adoptionsprocessen. Dessa teorier kan förklara varför den internationella adoptionen är så kontrollerad, begränsad och en mycket tidskrävande process. Förenklat kunde man säga att jag söker möjliga förklaringar till varför inte alla personer beviljas adoptionstillstånd eller fyller kriterier för att bli adoptivföräldrar.

I mitt arbete forskar jag ur barnperspektiv hur man strävar efter att nå barnens bästa i den internationella adoptionen i Finland. Frågan är aktuell i och med globalisering. Den internationella adoptionsprocessen kan ses som en del av en sorts global barnskydd.

I internationella sammanhang är FN en stor organisation som styr den internationella adoptionen. Barn behöver kontinuitet, rutiner, kärlek och gränser i sitt liv för att känna sig trygga. Adopterade barn kan ha anknytningstörningar och lida av något slags trauma.

Jag vill skriva mitt arbete om internationell adoption också på grund av att adopterade barn har fått ett avbrott i den första viktiga människorelationen och måste bearbeta en massa känslor.

Forskningsfrågor:

1. Vad innefattar den internationella adoptionsprocessen i Finland?
2. Vilka är de centrala faktorerna, ur barnets perspektiv, i barns utveckling och tidiga anknytning som skall tas i beaktande vid adoptionsprocessen?
3. Hur strävar man efter att garantera barnens välmående i en internationell adoptionsprocess i Finland?

1.3 Teoretisk bakgrund

Jag började med att bekanta mig i adoptionslagstiftningen och ta reda på vilka organisationer har tillstånd att ge adoptionservice i Finland. I Finland har Rädda barnen Rf, Interpedia och Helsingfors stad rätt att ordna adoptionservice. Bland annat Rädda barnen Rf är en expert inom internationell adoption. Därför har jag valt att börja med att få tag på den litteratur som rekommenderas av dem. Följande böcker rekommenderas av dem:

”Lapseemme ulkomailta” är en bok publicerad av Interpedia som är en sammanfattning över den internationella adoptionsprocessen i Finland. Bokens centrala teman är orsaker till adoption, adoptionsbeslutet, själva processen och rådgivningens mål.

Heikki Parviainens bok ”Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000”, behandlar adoptionsverksamhetens historia i Finland, adoptionslagstiftningen och de olika organisationerna som erbjuder adoptionsverksamhet. Adoptionslagstiftningen och verksamhetens utveckling och attityder om adoption behandlas också i bo-

ken. Adoptionslagstiftningen är också en central del i mitt examensarbete och därför har jag valt att använda mig av den boken.

John Bowlby har kommit fram till en teori om barnets tidiga anknytning. Boken ”Barndomen varar i generationer” av Kari Killén behandlar delvis John Bowlbys teori om tidig anknytning men koncentrerar sig mera på föräldraskap. Jari Sinkkonens böcker ”Lapsen puolesta” och ”Pesästä lentoon” behandlar barnets utveckling och den tidiga anknytningen mera djupgående och växelverkan mellan föräldrar och barn är också ett centralt tema i dessa böcker.

”Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen” av Jari Sinkkonen och Mirjam Kalland är en central bok för mitt examensarbete och nämns i listan. Boken behandlar barnets tidiga anknytning mycket djupgående och hur man tillämpar teorin i specialsituationer som till exempel en adoption.

Haag-konventionen är det som i internationella sammanhang styr adoptionen och att barnets bästa förverkligas. På Interpedias nätsidor hittar man intressanta artiklar bland annat om Haag-konventionen och adoptivbarns anpassning.

Jag sökte också material från internet sökord: internationell adoption, tidig anknytning, kansainvälinen adoptiotoiminta, från Arcadas databas Nelli och Huvudstadsregionens biblioteks internetsida Helmet. På Social och hälsovårdsministeriets nätsida, med sökord adoptionsåtgivning, hittade jag årsberättelsen av adoptionsnämnden från år 2007. Via Nelli hittade jag en Pro-gradu ”Lapsi ulkomailta – vanhempien rooli adoptiolapsen identiteetin kehityksessä” av Suvi Korenius som berör adoption, från år 2007 och en doktorsavhandling ”Matka äidiksi” av Seija Sukula 2009. I Sukulas doktorsavhandling hänvisas till bland annat Heikki Parviainens bok ”Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa 1970-2000), som jag också använt som källa.

Med mina sökord på Helmet hittade jag också böckerna ”ATTACHMENT THEORY Social, Developmental and Clinical perspectives” skriven av Susan Goldberg, Roy Muir och John Kerr boken “Attachment Theory and Close Relationships” av Jeffrey Simpson och Steven Rholes. Jag har också använt en artikel ”The relationship to self and objects in early maternal deprivation and adoption” skriven av Jill Hodges.

2 DEN INTERNATIONELLA ADOPTIONSPROCESSEN

Med internationell adoption menas att de blivande föräldrarna och barnet som adopteras bor i olika stater, det vill säga föräldrarna i Finland och barnet utanför Skandinavien. Barnet skall vara under 18 år gammalt. Enligt lagen är adoptionens mening att förverkliga barnets bästa och hjälpa barnet att få en familj samtidigt som barnlösa familjer i Finland får möjlighet att få barn. (Kats & Kranck. 1989 s.155) Det som styr den internationella adoptionen i Finland är Finlands adoptionslagstiftning, FN:s deklaration om barnens rättigheter, Haagkonventionen och barnets ursprungslands lagar. (Rädda barnen Rf)

Den internationella adoptionsprocessen styrs av Haag-konventionen och Finlands adoptionslagstiftning. Det som bestämmer om internationell adoption i Finland är adoptionsnämnden som fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet. Finlands adoptionslagstiftning kräver att en person som vill adoptera skall få adoptionservice av en organisation som fått tillstånd av adoptionsnämnden att ge adoptionservice.

Adoptionservice innebär rådgivning och stöd i den internationella adoptionsprocessen. I detta kapitel kommer jag att behandla centrala faktorer i Haag-konventionen och adoptionslagstiftningen som finns till för att förverkliga barnets bästa i den internationella

adoptionsprocessen. Jag kommer också att behandla adoptionsnämnden och dess uppgifter och adoptionservice i sin helhet.

Lagen om adoption finns till för att förverkliga barnets bästa och bevaka att man med största möjliga sannolikhet garanterar att barnet får bra vård, omsorg och uppfostran i Finland. Utgångspunkten är alltid barnets bästa. Adoption är en bindande händelse det vill säga adoptivföräldrar är alltid barnets föräldrar efter att en adoption bekräftats. Adoption är en process full med risker och ställer enorma krav till alla anhöriga att lära sig nytt om sina egna känslor om lycka och besvikelser. Adoptionslagstiftningen finns till för att minimera riskerna för att barnets bästa inte skulle förverkligas i en internationell adoptionsprocess. Adoptionsrådgivningen är gratis för den sökande. (Rädda Barnen Rf. 2009)

Idag finns det mera människor som vill bli föräldrar via internationell adoption än barn som ges till adoption. Detta betyder att adoptivföräldrarna väljs noggrannare på grund av att samarbetsländer inom adoption har möjlighet att välja de bästa föräldrarna för enskilda barn. (Korenius 2007)

2.1 Haag-konvention

Internationell adoption kan väcka tanken om till exempel barnhandel. 1997 kom Haag konventionen i kraft i Finland. Syfte med Haag-konventionen är att skydda barnet från felbehandling och ger en ram för konventionsländerna om gemensamma spelregler inom internationell adoption. Fram till år 2000 hade 30 länder skrivit under konventionen. I Haag-konventionen poängteras att barnets bästa alternativ är nationell adoption och internationell adoption skall endast användas ifall det är osannolikt att man hittar föräldrar för ett barn i barnets hemland. (Korenius 2007)

I konventionen nämns också att alla barn skall ha rätt till att växa i en omgivning som är trygg och kärleksfull. Flera länders socialmyndigheter saknar resurser att hjälpa barn i nöd och internationell adoptions kan ses som ett sätt att ge den trygga familjen och det trygga hem som barn har rättighet till. (Korenius 2007)

Haag-konvention är en konvention om samarbete mellan olika länder och barnskydd inom internationell adoption. Konventionens mål är att få ett samarbetsystem för att garantera att internationella adoptioner sker med barnets bästa som bakgrund och inom ramen för till exempel FN:s deklaration om barnets rättigheter. Haag-konventionen ratificerades också i Sverige och Danmark år 1997. Konventionens kan ses som globala etiska spelregler för internationella adoptionsärenden. Det finns en mängd barnlösa par och föräldralösa barn men det finns fler barnlösa par än det finns småbarn som ges för adoption. Stater som ger barn för adoption har ofta svår ekonomisk och social ställning, vilket kan leda till att man sätter ett så kallat pris på barn och då blir adoption lätt barnhandel. I Haag- konventionen sägs att ingen får dra ekonomisk nytta av en internationell adoption. All adoptionservice fungerar som så kallad vinstlös arbete. (Collin 2005)

Enligt Haag- konventionen skall de stater som ger barn för adoption också ha en centralmyndighet som garanterar att ingen drar ekonomisk nytta. I Haag- Konventionen poängteras också att startpunkten alltid skall vara barnets bästa. Enskilda barns bästa alternativ till ett bättre liv kan vara internationell adoption, men för att nå barnets bästa är det primära målet är att förverkliga barns uppväxt i deras biologiska familjer. Bästa alternativet för ett barn är alltid att hjälpa dens biologiska föräldrar att ta hand om det. Det andra alternativet är att söka adoptivföräldrar i samma land och först det tredje bästa alternativet är internationell adoption. (Collin 2005)

2.2 Adoptionslagen

Adoption blev officiellt möjligt i flera europeiska länder efter andra världskriget (Parviainen. 2003 s.19). Första lagen gällande adoption trädde i kraft i Finland år 1925. Lagen krävde endast att den enskilda personen eller det paret som ville adoptera var minst 25 år gamla. (Parviainen 2003. s. 25)

I lagen nämndes inte någonting om sådana egenskaper som borde finnas hos föräldrarna. Ifall barnet var på en sådan utvecklingsnivå att det kunde uttrycka sin vilja, skulle barnet höras i sin situation. (Parviainen 2003. s. 25)

Första lagen om internationell adoption i Finland kom 1929 men krav på att adoptera var då bara att man skulle ha utrikeministeriets tillstånd till att adoptera (Parviainen 2003 s. 25). En adoption enligt lagen 1925 var en så kallad svag adoption på grund av att man kunde häva det. 1964 deltog Finland i preparationen av Haag-konventionen men konventionen stod vid konflikt med Finlands lag och Finland kunde inte skriva under konventionen. År 1967 kunde Finland inte heller skriva under Europarådets adoptionskonvention på grund av att det stod i konflikt med att man enligt Finlands lag kunde häva en adoption. (Parviainen 2003. s. 26)

Det finns ingen information om internationell adoption i Finland före 1960-talet, men tidigare så adopterades barn från Finland utomlands, främst till Sverige och Danmark. Bland annat på 1960-talet adopterades 85 finländska barn utomlands via Rädda Barnen Rf. (Parviainen 2003. s. 28). Efter 1977 verkar statistiken över den internationella adoptionen vara pålitlig (Parviainen 2003. s.31).

De nordiska länderna har en mycket liknande adoptionslagstiftning det vill säga alla länder kräver adoptionservice, adoptionsrådgivning, en centralmyndighet som beviljar

adoptionstillstånd. Alla de nordiska länderna har en åldersgräns på 25 år för att få adoptera. Personer i nordiska länder som får adoptera skall också ha fysisk, psykisk och ekonomisk balans i deras liv. Alla de nordiska ländernas stater stöder ekonomiskt personer som adopterar. (Collin 2005)

Den adoptionslagstiftning (1985/153) som vi har idag, kom i kraft i Finland 1985 och dess främsta mening är att främja barnets bästa. I kapitel 1 (1985/153) sägs att meningen med lagen är att se till att barnets bästa är grundorsaken i adoptionsfall. Adoption är inte möjligt om man gett eller lovat ge ersättning för barnet och det är endast äktenskapspar som kan adoptera tillsammans ett barn. Om barnet fyllt 12 år skall även barnet självt höras i adoptionsfall. Adoption av ett minderårigt barn kan inte bekräftas utan dess biologiska föräldrars tillstånd. Ifall man har mycket tunga skäl kan en adoption ändå bekräftas även om föräldrarna inte gett sitt tillstånd om det anses vara barnets bästa. Barnets moder kan ge tillstånd till en adoption tidigast 8 veckor efter födseln och tillståndet skall vara skriftligt. (Adoptionslagen 1985/153)

Adoptionsrådgivningens mening är att bevaka att barnets bästa förverkligas vid en adoption. Rådgivningen skall också hjälpa barnet, de biologiska föräldrarna och adoptivföräldrarna före och efter att en adoption bekräftats. Social och hälsovårdsministeriet bevakar, handleder och planerar rådgivningens gemensamma regler. (Adoptionslagen 1985/153)

I kapitel 4 i adoptionslagstiftningen behandlas den internationella adoptionen. Adoptionservice krävs enligt lagen och förbereder föräldrarna inför den kommande adoptionen. Meningen med adoptionservice är att hjälpa i de blivande föräldrarna. Centralmyndigheten i adoptionsärenden i Finland är adoptionsnämnden som fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet. De organisationer som blivit godkända av adoptionsnämnden som adoptionserviceförmedlare, ansvarar över att sköta de uppgifter som enligt Social- och hälsovårdsministeriet regler och som enligt lagen getts åt dem. Adoptionsrådgivningen skall förbereda och stöda föräldrarna i den kommande processen. Or-

organisationer som har rätt att ge adoptionsservice får endast samarbeta med sådana utländska samarbetspartners som blivit godkända av adoptionsnämnden. (Adoptionslagen 1985/153) Jag behandlar adoptionsservicen mera ingående i kapitel 2.

Adoptionsnämnden kan ta bort rätten att ge adoptionsservice av en organisations som den någon gång beviljat rätten till ifall det finns skäl för det exempelvis om organisationen inte följer nämndens regler. (Adoptionslagen 1985/153) Enligt lagen får organisationerna som ger adoptionsservice endast samarbeta med sådana länders adoptionsmyndigheter som godkänts av adoptionsnämnden. (Kats & Krank. 1989. s.160) Jag behandlar adoptionsnämndens uppgifter mera grundligt i kapitel 2.3.2.

När det gäller ensamstående personers rätt till adoption kan det finnas skillnader mellan olika länders adoptionslagstiftning. Adoptionslagen i Finland till exempel tillåter adoptionen för en ensamstående person, medan många andra länders adoptionslag inte gör det. Detta ska man naturligtvis ta i beaktande vid adoptionsprocessen. (Kats & Kranck. 1989.s.155)

2.3 Vad en internationell adoptionsprocess innefattar

Personer som vill adoptera ett barn från andra länder ska genomgå två olika skeden i själva adoptionsprocessen. Kortfattat innebär det att första skedet är adoptionsrådgivning, som förbereder och reder ut ifall den person som vill adoptera är lämplig för att bli förälder till ett adopterat barn. Enligt Finlands lag om adoption och bland annat Haagkonventionen bör de som vill adoptera få adoptionsrådgivning och adoptionstillstånd av en adoptionsnämnd (Korenius.2007). Adoptionsrådgivningen tar cirka 1 år och det innefattar även en hemutredning som innehåller hurudan bakgrund, hälsotillstånd och livssituation den sökande har. Socialarbetaren reder också ut vilka motiv personen har för att vilja adoptera och hurudan de skulle vara som uppfostrare. (Rädda barnen Rf. 2009)

Meningen med adoptionsrådgivningen är att bevaka barnets bästa och undersöka i ifall möjliga blivande adoptivföräldrar kan bilda ett hållbart och positivt förhållande med sitt barn som kommer utomlands ifrån. Rådgivningen förbereder också familjen till den blivande processen och rådgivningens uppgift är också att klargöra adoptionslagstiftningen för föräldrarna. (Kats & Kranck. 1989. s.160)

Andra skedet går ut på att man väljer vilken adoptionsorganisation man vill anlita. Beslutet grundar sig på vilket land man önskar sig få ett barn från. Sedan anhåller man om adoptionstillstånd av en adoptionsnämnd som fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet. (Rädda Barnen Rf. Infopaket för adoptivföräldrar.2009)

2.3.1 Orsaker till Internationell adoption

Adoptionens primära ursprungliga orsak var förknippat med arvsrätt för inte biologiska släktingar. Ett annat syfte med adoption har naturligtvis varit att ge en familj åt ett barn som är vid behov av en familj eller annan vårdare. Meningen med adoption är enkelt sagt att ordna familj till ett barn som behöver familj eller ett barn åt en familj som vill ha barn och inte kan få. (Parviainen 2003. s. 8) Med hjälp av adoption kan man ta hand om föräldralösa barn på ett sätt som har låga ekonomiska följder för samhället. Internationella adoptionen är lite kontroversiell för att det kan ses som de rika länders sätt att öka befolkningen på utvecklingsländernas bekostnad vilket gör att länder överlag förhåller sig försiktigt till adoption. (Parviainen 2003. s.9)

Barnlöshet är den vanligaste orsaken för varför en person vill adoptera. Barnlöshet kan vara medicinskt, psykologiskt och det att man helt enkelt i praktiken inte kan få barn (Kats & Krank. 1989 s.22).

Medicinsk barnlöshet innebär att man har låg fertilitet eller att man är infertil. Ur alla äktenskap i världen blir uppskattningsvis 10-15% barnlösa. Kvinnors sterilitet beror oftast på problem i äggledningarna medan männens sterilitet orsakas oftast av problem med spermier. Det har också gjorts forskning om psykosociala orsaker för barnlöshet vilka kan till exempel vara stressig livsstil och bland annat tobaks- och alkoholbruk. (Kats & Krank.1989.s.23) Största delen av dem som adopterar är barnlösa par. (Kats & Kranck. 1989. s.160)

2.3.2 Adoptionsnämnden och dess uppgifter

Adoptionsnämnden grundades 1985 samtidigt med adoptionslagstiftningen. Adoptionsnämnden är en nämnd som fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet. Adoptionsnämndens uppgift är bland annat att behandla ansökningar om adoptionstillstånd. Adoptionsnämnden skall också övervaka den internationella adoptionen och ge råd och handleda adoptionsserviceorganisationerna i Finland. Adoptionsnämnden har enligt lagen rätt att ställa special krav, regler och kriterier för enskilda adoptionstillståndsansökningar. Sådana kriterier kan till exempel angå barnets ålder. Adoptionsnämnden skall se till att ett godkänt adoptionstillstånd har fyllt alla lagkriterier som finns i Finlands adoptionslagstiftning. Barnets ursprungsland är den som i sista hand bestämmer om adoptionen. (Kats & Krank 1989. s.159)

Adoptionsnämndens ordförande är någon representant ur Social- och hälsovårdsministeriet. Adoptionsnämndens medlemmar skall representera utrikes- och rättministeriet samt socialregeringen. Adoptionsnämnden skall också ha en representant av en barnskyddsmyndighet från föräldrarnas hemkommun. (STM 2007)

Adoptionsnämndens uppgift är att behandla adoptionstillståndsansökningar och hålla reda på kontaktländernas adoptionslagar. Adoptionsnämnden skall också godkänna vil-

ka kan vara sådana kontaktländer, som organisationer som erbjuder adoptionservice kan samarbeta med. (STM 2007)

Till adoptionsnämndens uppgifter hör också att skriva utlåtande angående den internationella adoptionen i Finland, till myndigheter i kontaktländerna, samt följa med och komma med förslag för utveckling inom internationella adoptionsärenden. (STM. 2007)

För att en organisation skall få ge adoptionsrådgivning inom internationella adoptions-sammanhang skall den vara godkänd av adoptionsnämnden. Idag är Interpedia, Rädda barnen Rf och Helsingfors stad lagliga organisationer som har tillstånd att ge adoptions-service. (STM 2005) Adoptionsnämnden behandlar största delen av ansökningarna om adoptionstillstånd inom en månad efter att ansökningen kommit fram. Alla ansökningarna behandlas inom tre månader (STM 2007).

Vidare hör till adoptionsnämndens uppgifter att ge information om adoptionslagstiftningen i Finland för sådana organisationer som ger adoptionservice. Olika centralmyndigheterna så kallade adoptionsnämnder i konventionsländerna skall informera varandra med bland annat statistik över adopterade barn och så vidare. Centralmyndigheterna i de stater som ger barn för adoption skall också garantera att barnet verkligen är tillgängligt för adoption och getts frivilligt utan ekonomisk nytta. (Collin 2005)

Adoptionsnämnden kan antingen på basen av hemutredningen bevilja adoptionstillstånd, kräva tilläggsutredningar, eller avkasta ansökan. Adoptionstillstånd är i kraft två år. (Kats & Krank. 1989. s.48)

Efter att personer som anhållit om adoptionstillstånd fått adoptionstillstånd kan de ställa önskemål om landet de önskar sig få ett barn från. Tiden som man är villig att vänta och barnets ålder kan vara orsaker till varför vissa länder är mer populära än de andra. Öns-

kemål om barnets ålder kan ställas men det finns vissa krav om ålderskillnaden hos föräldrar och barn på grund av att man vill garantera att föräldrarna är vid liv i alla fall ända tills barnet blir myndigt. (Sukula 2009).

2.3.3 Adoptionsrådgivningens innebörd och mål

Seija Sukula (2009) lyfter i sin doktorsavhandling ”Matka äidiksi” fram Huges (1997) forskning som behandlar adoptivbarn och deras förhöjda risk för anknytningsstörningar. Hughes (Sukula 2009) rekommenderar adoptionsrådgivning för blivande adoptivföräldrar för att kunna stöda sitt barn på bästa möjliga sätt.

Som det redan tidigare konstaterades är det Rädda Barnen Rf, Interpedia och Helsingfors stad i Finland som är berättigade enligt social- och hälsovårdsministeriets adoptionsnämnd att ordna adoptionservice.

Rädda Barnen Rf. grundades 1922 som en barnskyddsorganisation. Dens mening var att ordna bra vård och utvecklingsmöjligheter för barn och unga som behöver omsorg och uppfostran utanför det egna hemmet. Barnets bästa står i fokus och Rädda Barnen Rf har fungerat som en intressebevakare för barn sedan organisationen grundades. (Kats & Krank 1989 s.165)

Helsingfors stads socialverk har fått adoptionsnämndens tillstånd att ordna adoptionservice för helsingforsbor (Kats & Krank 1989. s.166). 1925 hade Helsingfors stads socialverk tillstånd att ordna nationella adoptionsärenden. Då nya adoptionslagen 1985 trädde i kraft, måste Helsingfors stad anhålla om tillstånd att fungera som en kommun som ordnar adoptionservice. De fick tillståndet att ge adoptionservice och första internationella adoptionen via dem skedde år 1990. (Parviainen 2003 s. 60)

Interpedia grundades år 1972 av privatpersoner och hette till en början ”Hjälp till nödställda barn”. Interpedia blev en registrerad organisation 1974 och fick namnet Interpedia 1980 (Parviainen 2003 s.60). Deras motto är viljan att hjälpa barn i u-länder och barns rätt till en familj (Kats & Krank 1989 s.167)

Till adoptionservice ingår adoptionsrådgivning. Adoptionsrådgivning görs i samarbete med en socialarbetare från någon av de organisationer som är berättigade enligt adoptionsnämnden att ge adoptionservice. Rådgivningen kräver minst tre träffar mellan socialarbetaren och de möjliga blivande föräldrarna och av träffarna bör minst två vara hembesök. Alla familjemedlemmar, det vill säga även eventuella syskon, hör till rådgivningen. Rådgivningen är en lång process och ger möjlighet för föräldrarna att uttrycka sina tankar och ställa frågor. Rådgivningen skall också hjälpa föräldrarna att självständigt fundera och göra beslut som angår deras adoptionsprocess. Adoptionsrådgivningen skall utvärdera bland annat vilka motiv ett par har för att adoptera, hur länge de funderat över adoption och hur de bearbetat deras egna möjliga barnlöshet. Bästa motiv för adoption är det att man vill ha barn och inte kan få biologiska barn. Sämsta motivet för att adoptera är det att man anser att man på något sätt hjälper u-länders barn i och med adoption. (Kats & Krank. 1989. s.160). Adoptionsrådgivningens centrala uppgift är också att stöda i utvecklingen av anknytningsrelationer i den nya familjen (Sukula, 2009).

På grund av att adopterade barn inte skall behöva fundera eller höra om hurudant deras liv skulle vara ifall det bodde i sitt ursprungsland, är det att man vill adoptera på grund av att rädda ett barn i ett utvecklingsland, ett dåligt motiv för adoption. Det internationellt adopterade barnet skall ha alla förutsättningar att identifiera sig med sina adoptivföräldrar och sin nya omgivning och rådgivningen stöder i denna process. Rådgivningen skall också stöda barnet och föräldrarna efter adoptionsprocessen och se till att föräldrarna har sådana förutsättningar som från barnets synvinkel kan stå som grund för en positiv och hållbar barn- förälder relation. (Kats & Kranck. 1989. s.160)

Första träffen med socialarbetaren som gör hemutredningen är en mycket kritisk träff på grund av att första intrycket är viktigt. Det är viktigt att man under första träffen diskuterar med föräldrar om vad adoptionsrådgivning är och om vilka socialarbetarens uppgifter är i processen. Socialarbetaren skall också klargöra adoptionslagstiftningen för föräldrarna. Föräldrarnas attityd under första träffen brukar visa deras ärliga känslor. (Kats & Kranck. 1989. s.152). Korenius (2007) lyfter fram att i samband med adoptionsrådgivning skall paret fundera över sina egna känslor och berätta för en utomstående person ibland mycket intima saker om sig själv. Ofta brukar ett par som får adoptionsrådgivning lära sig mycket om sig själva och varandra. Växelverkan i rådgivning är viktig i och med att man via växelverkan på hembesök kan märka bland annat familjens förväntningar och upplevelser. Viktigaste kriterier för en lyckad hemutredning är kvinnans och mannens förhållande med varandra och hemmets atmosfär. (Kats & Krank 1989 s. 153) Adoptionservice uppgift är också att försäkra tillräckligt bra omsorg för ett barn som blir internationellt adopterat (Sukula.2009)

På basen av träffar och hembesök gör socialarbetaren en skriftlig utvärdering vars uppgift är att lyfta fram detaljerad information om föräldrarna och deras kapacitet att ta hand om barnet. (Kats & Kranck. 1989. s.160) Utvärderingen kallas hemutredning och en positiv attityd inför en hemutredning är en bra grund och socialarbetaren skall inte ses som ett hot. Största delen av paren som är i adoptionsrådgivning är samarbetsvilliga. (Kats & Krank. 1989. s.151) För att kunna få adoptionstillstånd och för att fylla kriterier som utländska samarbetspartners kräver skall hemutredningen innefatta familjens socioekonomiska situation, föräldrarnas hälsotillstånd, uppfostringsmöjlighet, hur pass mogna föräldrarna är att bli adoptivföräldrar. Socialarbetaren skall också utvärdera fritt hurodan uppfattning hon fått om föräldrarnas resurser. (Kats & Krank 1989 s.153)

Adoptionsnämnden kräver en utredning som gjorts av de organisationer nämnden godkänd rätten till att fungera som adoptionservice organisation. (Kats & Krank 1989 s.153) Ifall man beviljas adoptionstillstånd, måste man fundera över vilken ålders barn man önskar sig få och har man möjlighet att själv åka efter barnet. Detta beslutar föräldrarna med stöd av en adoptionssekreterare. Hur länge det tar att få ett barn påverkas av

hurudant barn man önskar sig få och hur myndigheterna i barnets ursprungsland förhåller sig till familjen. (Kats & Krank. 1989. s.48)

Adoptionsservice hjälper de blivande föräldrarna även med information vilka olika intyg och officiella dokument krävs, översättning av dessa intyg, vilka intyg behövs och hur man skall fylla i dokument. Adoptionsservice innebär också att stöda barnet och familjen efter att en adoption skett. (Kats & Krank. 1989. s.159)

Adoptionsrådgivning räcker tidsmässigt från 3-4 månader till 1 ½ år. Ibland anser socialarbetaren, i samarbete med föräldrarna, att det inte är passande för att adoptera barn. (Kats & Krank. 1989. s.48)

Till adoptionsservice hör även ett uppföljningsskede, som är en del av adoptionsservice och det hjälper föräldrarna och barnet att bygga upp en relation. Finlands adoptionslagstiftning kräver uppföljning och barnets ursprungslands myndigheter brukar kräva rapporter om hur det går för barnet. Till adoptionsservice hör också rapportering om barnets livssituation i Finland och längden på tiden som rapportering om barnet krävs beror på barnets födelselands myndigheter. Vanligen skall det skickas 2-6 rapporter som görs på basen om socialarbetarens hembesök (Sukula. 2009 s.25). Adoptivföräldrarna kan möjligtvis själv också hålla kontakt med stället varifrån barnet blivit adopterat. Familjen har efter att en adoption bekräftats och efter rapporteringsskedet möjlighet att få ytterligare service och stöd. (Sukula. 2009)

Socialarbetare inom internationell adoptionsservice är experter på den problematik som kommer med internationellt adopterade barn. Forskare och experter har debatterat ifall adoptionen skulle vara mera lyckad då familjen inte har biologiska barn. Föräldrar har visats uppleva mindre stress då de adopterar ett barn åt gången men undantagsvis har det att adoptera syskonpar visats vara en lyckad process. Barn som är vid adoptionstill-

fället under ett år gamla får sannolikt en tryggare anknytning till sina adoptivföräldrar än äldre barn. (Sinkkonen & Kalland s.230)

Barnens bakgrund är viktig men ofta saknar man information och kännedom om barnets bakgrund och om barnet har tillräckligt mycket med goda upplevelser om omsorg som kunde aktiveras på nytt i en bra miljö. Ifall barnet saknar helt och hållet goda upplevelser som är grunden för personlighetsutvecklingen och realitetsuppfattningen, utvecklas det för första gången för barnet en grund för trygghet och trygg anknytning. (Sinkkonen & Kalland 2005. s.231).

Adoptionsrådgivning innefattar även att informera adoptivföräldrar om att de bör vara speciellt försiktiga med att inte uppmuntra deras barn till för tidig självständighet utan bör trösta och krama då det behövs. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.232). Detta kan exempelvis vara sådant som genomgås i adoptionsrådgivningen.

Barnen som blir adopterade tenderar först reagera positivt emot sina föräldrar men sedan hitta hatkänslor i sig och rikta dessa negativa känslor mot sina föräldrar som i sin tur kan känna rädsla över misslyckande. (Sinkkonen & Kalland 2005 s.232)

Barn behöver hjälp i att bearbeta något svårt eller något konfliktfyllt man upplevt. Kari Killén talar om relationen mellan barn och professionella i barns liv i sin bok ”Barndomen varar i generationer” 2009, men detta går att tillämpa på till exempel barnens relation med sina adoptivföräldrar eller någon professionell inom adoptions servicen. (Killén 2009. s.219).

Det att barnet upplever att det syns och blir förstådd är betydelsefullt för barnet i till exempel att barnet kan bearbeta svåra upplevelser och i att bilda ett kontaktförhållande till den vuxna. (Killén 2009. s.219). Det är viktigt för ett barn att bearbeta konflikter de

upplevt, och de barn, till exempel adoptivbarn som är i så kallad riskzon har mycket större behov av bearbetning. (Killén 2009. s. 220)

Centrala teman i adoptionsrådgivningen är att stöda föräldrarna i att hjälpa barnet och i att man i familjen strävar efter att bilda trygga anknytningsrelationer. Barn som fått hjälp i bearbetningen av svåra känslor och upplevelser klarar av besvärliga livssituationer lättare än de barn som inte fått hjälp. Det centrala i hjälpen är att hjälpa barnet att lägga ord på sina upplevelser och de skall inte tvingas till att förtränga smärtfyllda känslor. (Killén 2009. s. 220)

Adoptionsrådgivning kan förbereda föräldrarna om information och arbetssätt för att bilda trygga anknytningsrelationer i familjen. De vuxna i ett barns liv kan inte skydda barn från smärta men de kan dela smärtan med barnet (Killén 2009. s.222). Att man tillsammans med barnet ritar, en besvärlig situation eller känsla, kan öppna dörren till kommunikation med barnet och den vuxna. I Killéns bok (2009) talas om livsboken som innehåller barnets ritningar om sitt liv, som ett arbetssätt som kan hjälpa barnet att komma i kontakt och bearbeta sådana känslor som blivit förträngda. (Killén 2009. s.228) Med livsboken kan barnet sörja sina förluster men också komma ihåg de goda upplevelserna och livserfarenheterna det haft med människor som inte längre finns i barnets liv. (Killén 2009. s.229) Adoptivföräldrar kan använda sina egna upplevelser om sin egen barnlöshet i att hjälpa barnet bearbeta sina känslor om negativa upplevelser.

Gruppstöd eller kamratstöd erbjuds och rekommenderas inom adoptionservice och kan också fungera som ett bra arbetssätt för barn med svåra upplevelser som behöver stöd. Gruppstöd fungerar för barn som ett sådant stöd som får barn att förstå att de inte är ensamma i den svåra livssituationen. Gruppstöden finns till för barn för att de skall kunna bearbeta sina svåra upplevelser med andra i likadana situationer och på så sätt får de hjälp i att bearbeta de svåra upplevelserna och känslorna. (Killén 2009. s.229) Adoptionsrådgivning uppmuntrar föräldrarna att hålla kontakt till andra familjer med adoptivbarn. Familjen kan fungera som ett slags kamratstöd. (Kats & Krank 1989. s. 153)

Målet med adoptionsrådgivningen är att söka lämpliga föräldrar för ett föräldralöst barn. Adoptionsrådgivning skall förbereda och stöda i processen att bli adoptivföräldrar och utvärdera hurdana förutsättningar en person som vill adoptera har till att bli en god förälder. Målet är också att förbereda föräldrarna till den blivande processen och till att bli goda adoptivföräldrar. (Sukula. 2009 s.22)

3 BARNES UTVECKLING OCH TIDIGA ANKNYTNING MED TANKE PÅ INTERNATIONELL ADOPTION

John Bowlby har kommit upp med anknytningsteorin som behandlar barnets anknytning till sin moder. Han har undersökt detta genom att studera de känslor som väcks hos barn via separation av modern. Mary Ainsworth har expanderat Bowlbys teori om tidig anknytning. Hon har kommit fram till att barnet kan med hjälp av en vald anknytningsperson bilda en bra eller mindre bra grund för att utforska sin omgivning. (Goldberg et al.2000 s.45). Centralt med anknytningsteorin gällande adoption är att även om en adoption skett i ett tidigt skede i ett barns liv, avbryts den känslan av kontinuitet som normalt finns. (Sinkkonen. et al.2005 s. 201). I detta kapitel kommer jag att behandla betydelsen av tidig anknytning i internationella adoptionssammanhang och olika anknytningsförhållanden adopterade barn kan ha.

3.1 Anknytningsteorin och anknytningsrelationens betydelse för människans livscykel

Grunden för människans anknytning är hennes naturliga behov av närhet och trygghet samt grundmotivet att hållas vid liv. (Sinkkonen 2001 s. 31). Människan har en naturlig

förmåga att bilda starka känslband till utvalda andra människor och enligt anknytningsteorin uppstår det känslor som till exempel ångest, hat och depression då man separeras från sådana personer som man är anknuten till. (Sinkkonen 2001. s.32) Enligt anknytningsteorin kan man särskilja mellan olika typer av anknytning; trygg anknytning, otrygg anknytning och ambivalent anknytning. Vidare finns det också något som kallas för undvikande anknytningsmönster. (Sinkkonen 2001. s.29). När ett tidigt emotionellt anknytningsmönster bildats finns det alltid hos individen i det undermedvetna. Ifall barn måste växa upp utan en hållbar vuxenrelation eller om omsorgen/vården varit för oregelbunden är det inte möjligt för barnet att ha en trygg anknytningsrelation. (Sinkkonen 2003. s. 46)

Det som kännetecknar de tryggt anknutna barn är att de öppet visar alla känslor, även de negativa känslorna, i synnerhet då de skiljs från sin moder eller sin primära vårdare. (Sinkkonen. 2001.s.43) Trygga barn har lärt sig att de kan lita på sin primära vårdare, oftast barnets moder. De har under det första levnadsåret haft deras primära vårdare som stöd då de undersökt sin omgivning och tar stöd av modern i farliga obekanta situationer. De kan ge tydliga signaler om sina känslor och antar att modern reagerar på rätt sätt på deras behov. (Sinkkonen & Kalland. 2005 s. 36)

Mekanisk omsorg räcker aldrig för barnet. I omsorgen kan primärvårdaren med sin varmheter, rörelser och talets rytm kan reglera babyns känslotillstånd. En baby förstår en varm beröring men också en osäker eller spänd beröring. (Sinkkonen & Kalland. 2005, s.203) Mary Ainsworth (Sinkkonen et.al.2005. s.36) har undersökt moderns och barnens växelverkan och hon har kommit fram till att ett tryggt anknutet barns mamma reagerar sensitivt, snabbt, sakligt och ändamålsenligt på barnens behov. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.37) Centralt med tanke på anknytning är att man är där barnet är då det behöver tröst och skydd. (Sinkkonen & Kalland. 2005, s.203) Barn med en störning i anknytningen, exempelvis adopterade barn, kan ha upplevt att närhet är ett hot på grund av att de till exempel blivit övergivna. Barn på till exempel barnhem har upplevt ett avbrott i en livsviktig människorelation. (Sinkkonen & Kalland. 2005, s.203)

Det som kännetecknar otrygga barn är att de har lärt sig att inte ta stöd av modern speciellt då de uttrycker negativa känslor. Mödrar till otrygga barn är inte sensitiva till barnets känslor. Ifall barnet märker aggressivitet hos omsorgsgivaren söker det sig inte till famnen. Ifall barnet är passivt och vill inte vara med modern tyder det på att barnets anknytningsbehov går på sparlåga. Tecken på passivitet hos barnet kan vara att det undviker närhet och ögonkontakt. Otrygga och ambivalenta barn, är barn till mödrar som är oändamålsenliga och inte konsekventa i sitt beteende. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.37)

Bowlby (1981) behandlar i sin bok barn som saknar anknytning. Då ett barn mellan 6 månader - 3 år har varit en vecka eller längre utan sin primära anknytningsperson och inte fått omsorg av någon ersättare, kan barnet helt och hållet sakna anknytningsmönster. (Bowlby 1981. s.20) Då barnet inte söker sig till exempel till sin moder för att få tröst, kan modern känna sig sårad. Ett barn som är inte har en anknytning kan använda detta slags beteende som en skyddsmekanism eller ett slags sörjande. Då man en gång använt denna skyddsmekanism är den hållbar. Barnets upplevelse av separation av modern kan bilda något sorts allvarligt tillstånd och det kan finnas ett möjligt samband mellan det att man saknat anknytning i barndomen och psykiatriska tillstånd i senare livet. (Bowlby 1981 s. 22)

Jeffrey Simpson och Steven Rholes (1998) beskriver i sin tur olika defensiva reaktioner på separation. Personer som är undvikande anknutna undviker ofta ögonkontakt med den personen det är anknutet till. (Simpson & Rholes 1998. s.253) Undvikande anknutna personer visar ingen reaktion av att de brydde sig eller skulle vara oroliga då deras anknytningsperson avlägsnar sig. De personer som är undvikande anknutna blir nog stressade vid separation av anknytningsperson men deras inre modell säger att de bör gömma sin stress. (Simpson & Rholes 1998. s.255) Undvikande anknutna barn känner ångest över separation från sin moder men det ända sättet att se den ångest är att barnet blir mera passivt i att utforska sin omgivning, till exempel med att barnet slutar leka. (Sinkkonen. 2001.s.43)

Det är viktigt att förstå att en undvikande anknuten person möjligtvis inte har ett anknytningsmönster alls eller sedan förtränger personen sina verkliga känslor om anknytningsbehov. Barn kan inte nödvändigtvis berätta hur de känner sig och man kan inte heller gå fram till ett barn och fråga ifall de förtrycker deras negativa känslor. Barn kan också gömma deras negativa känslor och gömmandet fungerar som en slags skyddsme-kanism(Simpson & Rholes 1998. s.255)

Anknytningens betydelse för livscykeln är att anknytningen till föräldrar täcker också barnets senare utvecklingsskeden från omsorg i tidig ålder till uppfostrande och lärande genom växelverkan. Självständighetsutvecklingen i ungdomen påverkas också av anknytningen fram till då barnet självt blir förälder. Grundtryggheten i uppfostran och so-cialiseringen täcks också av anknytningen till föräldrar. (Sinkkonen. 2003. s.44).

Anknytningen i barndomen påverkar människorelationer i senare livsskeden. Ett barn med trygg anknytning kan i vuxenåldern mångsidigt beskriva sin relation till sina för-äldrar i barndomen. Tryggt anknutna personer kan känna igen de bra och dåliga sidorna i deras relation till föräldrarna och kan fundera över dem ur ett vuxet perspektiv. Perso-ner med trygg anknytning uppskattar människorelationer. Personer som däremot har haft en otrygg anknytning i barndomen, kommer inte ihåg så mycket om sina tidiga människorelationer. Dessa personer kan ha minnen om bara vissa egenskaper i deras anknytningsrelationer och de tenderar att minimalisera betydelsen av människorelatio-ner i vuxenåldern. Personer som haft en ambivalent anknytning i barndomen har i vux-enåldern splittrade och otydliga beskrivelser om barndomens människorelationer. (Sinkkonen 2003. s. 73)

3.2 Typiska symptom på brister i barnets tidiga anknytning

Barn som blir internationellt adopterade kan helt och hållet sakna ett anknytningsmöns-ter. Typiskt, för barn som saknar en anknytningsrelation, är att de inte väljer någon spe-

ciell primär vuxen och signalerar inte att de egna föräldrarna skulle vara viktigare än främmande vuxna. Oanknutna barn kan visa ett speciellt intresse mot den egna spegelbilden och vara mycket intresserad av glänsande objekt som till exempel linser på kameror. Oanknutna barn reagerar heller inte på att skiljas från sin omsorgsgivare eller på att återförenas med omsorgsgivaren. Oanknutna barn kan också vara mycket främlingsvänliga. (Sinkkonen & Kalland. 2005. s.215)

Vissa adopterade barn kan vara traumatiserade och olika grader av trauma kan förekomma hos dem. (Sinkkonen & Kalland 2005 s.185). Det finns individuella skillnader i hur barn hanterar trauma vem. De psykiska inre arbetsmodeller som man har utvecklat under första levnadsåret (om att uttrycka känslor, växelverkan och att förstå orsak och verkan) är viktiga för senare psykisk utveckling och överlevnad. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.185).

En trygg anknytning och eventuell trauma hos adoptivbarn kan bero på olika saker. Det värsta är naturligtvis om barnet upplevt regelbunden våld och vanvård som påverkar barnets utveckling. Våldets typ, grovhet, hur ofta det pågår och hur länge, påverkar på vilket sätt barnet tar skada. Också barnets egen ålder, kön och temperament påverkar hur utvecklingen rubbas. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.182) Det finns ett samband mellan våld och vanvård man upplevt i barndomen och socioemotionella problem och beteendestörningar man kan ha i vuxenåldern. De barn som upplevt emotionella problem i barndomen kan bli passiva och kan ha koncentrationssvårigheter i tidig skolålder. Barnet kan också vara efter i kognitiva och sociala kunskaper. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.182)

Det har gjorts en studie av Jill Hodges (1990) ”The relationship to self and objects in early maternal deprivation and adoption” om adopterade barns framställning av sig själv och objekt och hur framställningarna är relaterade till varandra och till upplevelsen av dem. Hodges (1990) studie har ursprung i två olika studier, varav ena är en studie av att observera barn som spenderat första levnadsåren på barnhem och nästan som en regel

helt och hållet saknat en primär omsorgsperson. Barnen har sedan adopterats till familjer eller farit tillbaka till biologiska familjen. Barnen var under fyra månader gamla då de kom till barnhemmet och de studerades vid två års ålder och jämfördes med barn som bott med sina familjer hela livet. (Hodges.1990. s.53)

I studien kommer det fram att barnhemsbarnen var mycket fastklängiga vid vem som helst medan familjebarnen hade en selekterad liten grupp av människor som de kände sig trygga med. 70 % av barnen på barnhem brydde sig inte speciellt mycket om någon speciell person. I allmänhet kunde barnen bilda någon slags nära anknytning efter att de blivit adopterade. (Hodges 1990. s. 54)

I studien presenteras Bowlbys teori om psykiska inre arbetsmodeller av det egna jaget i relation till anknytningsobjekt. Till exempel så kan ett adopterat barn tänka att det är dens fel att modern inte velat behålla det. Flera studier idag visar att inre modeller av anknytning påverkar även framtida människorelationer. (Hodges. 1990. s.60)

3.3 Typisk beteende hos barn som har brister i tidiga anknytningen

Barn som blivit adopterade kan ha problem med sin mentala hälsa och de kan ha några beteendestörningar. Exempel på beteendestörningar är till exempel självdestruktivitet och dålig framgång i skolan.(Sukula 2009. s.39)

Det är vanligt för adopterade barn med en anknytningstörning att de är främlingsvänliga, överdrivet fastklängande eller mycket passiva mot sina föräldrar. De kan också bete sig stereotypiskt som till exempel gunga med kroppen eller bete sig straffande eller kontrollerande mot sina föräldrar. Självdestruktivitet, olydnad och aggressivitet kan också vara valigt hos adopterade barn. (Sinkkonen& Kalland. 2005, s.203)

De mest kända beteende som orsakas av brister på i barnets anknytning bland adopterade barn är att barn är främlingsvänliga och kan ta kontakt till främmande, ibland farliga människor utan några vidare problem. Barnen kan klänga sig fast vid främmande vuxna och börja gråta då den vuxna lämnar rummet. Barnets vänlighet och sociala beteende kan få adoptivföräldrarna att känna att de inte är betydelsefulla för barnet. Detta slags beteende är ett tecken på en störning i anknytningen. Å andra sidan kan adopterade barn undvika ögonkontakt och närhet och kan vara mycket spända då de är i famnen. (Sinkkonen & Kalland.2005 s.205). I stressfyllda situationer kan barnet ha det speciellt svårt med beröring eller tröst. Det är valigt för adopterade barn att trösta sig själva med att gunga sin kropp fram och tillbaka eller upprepa andra rörelser.(Sinkkonen & Kalland. 2005 s.205)

Adopterade barn kan ha olika symptom som till exempel gråt utan orsak som inte är riktat mot någon annan person. Vissa adoptivföräldrar har berättat att deras barn gråtit i flera veckor efter att de blivit adopterade. På grund av att uppväxtmiljön varit otrygg och kaotisk är adopterade barn oftast i ett överaktivt tillstånd. Adopterade barn kan på flit rymma med mera för att testa ifall deras föräldrar egentligen bryr sig om dem. (Sinkkonen et.al. 2005, s.203) Många barn som är internationellt adopterade är deprimerade på grund av att de helt och hållet saknat en primär omsorgsperson. De är emotionellt tillbakadragna och signalerar inte att deras föräldrar skulle på något sätt vara viktigare än vilka som helst andra vuxna. Barnet reagerar inte då det skiljs från sina föräldrar och blir inte glad då det återförenas med föräldrarna. (Sinkkonen & Kalland 2005 s.206)

Adopterade barn kan ha upplevt psykiskt våld i barndomen. Psykiskt våld i barndomen har inte tydligt samband med mentala sjukdomar, men enligt undersökningar kan man se samband mellan psykisk våld depression och ångest. Ätstörningar är vanliga hos psykiskt eller sexuellt utnyttjade barn. Neurobiologiska undersökningar visar samband mellan socioemotionella problem och våld och vanvård man upplevt i barndomen. För adopterade barn kan det vara vanligt att överdriva sina känslor. (Sinkkonen& Kalland.2005 s.71) Överdrivenhet i att uttrycka känslor och svårigheter i skolan kan förklaras till viss mån med anknytningsteorier. Ändringar i ett barns sociala omgivning,

exempelvis adoption till ett annat land, och vårdstruktur samt barnets egna sätt att anpassa sig i en ny livssituation påverkar barnets utveckling. Ett 1 årigt barn har utvecklat ett anknytningsmönster som gör att den primära vårdaren kommer till barnet så barnet får en trygghetskänsla. Ett otrött barn har lärt sig att man blir bestraffad av starka känsloutbrott och därför undviker barnet dessa. (Sinkkonen& Kalland.2005 s.71)

3.4 Adoptivbarns identitetsutveckling och anpassning i deras adoptivland

David Kirk har en teori ”Shared fate” (1964), som kallas Kirks adoptionsteori, vars syfte är att hjälpa både professionella och adoptivföräldrar i att förstå den speciella familjesituationen adoptionen kommer att ställa dem i. Teorin uppmuntrar alla som är inblandade i en adoption ge så mycket ärlig information som de har om det adopterade barnets egen historia för att underlätta barnets anpassning i den nya familjen och kulturen. Ifall föräldrarna inte ha bearbetat sina känslor om sin egen barnlöshet kan de ha det svårt att hjälpa barnet att behandla sina känslor angående adoption. Det att alla familjemedlemmar godkänner sin speciella situation hjälper att bilda en positiv grund för barnet att utveckla en identitet. (Korenus 2007)

Adopterade barn skall ges en möjlighet att sörja det liv i barnets hemland som gått förlorat. John Bowlby talar i sin bok ”Attachment and Loss:Volume 3, Loss, Sadness and depression” (1981) om sörjande barn. Bowlby koncentrerade sig på fyra olika patologiska variationer om att sörja.

Första patologiska variationen om att sörja är att man omedvetet saknar någon förlorad person. Andra är att man undermedvetet saknar en förlorad viktig person. Tredje form av patologisk sorg är enligt Bowlby (1981) att man tvångsmässigt tar hand om andra människor och fjärde är att man förnekar den verkligheten att någon viktig person verkligen är förlorad. (Bowlby. 1981 s. 15).

Bowlby (1981) har kommit fram till att barnets ego är för outvecklat och svagt för att förstå processen att sörja (Bowlby 1981. s.18). Ifall barn får stöd och ärlig information är det möjligt för även väldigt unga barn att sörja en förlorad förälder, på ett lika friskt sätt som en vuxen sörjer. Under några utvecklingskedan i ett barns liv är det möjligt för barnet att ha en minnesbild om sin moder som inte är på plats (Bowlby 1981. s.19).

Barnens anpassning till den nya familjen beror starkt på deras tidigare möjliga anstaltsvård och negativa upplevelser i barndomen. Kvaliteten på omsorgen i den nya familjen påverkar också anpassningen. Andra forskare har kommit fram till att omgivningens attityd mot det adopterade barnet påverkar också starkt anpassningen i den nya livssituationen hos barnet. (Sukula 2009. s.39)

Centralt för barnets anpassning i den nya familjen i Hodges studie, om adopterade barns framställning av sig själv och objekt och hur framställningarna är relaterade till varandra och till upplevelsen av dem, är att adoptivföräldrarna är bestämda och det underlättar barnets anpassning i den nya familjen. Adoptivföräldrarna låter sina barn vara barnsligare än kanske andra barn i samma ålder och kräver inte den självständighet som enligt normer kunde ses som passande för barn i den åldern. (Hodges 1990. s. 55) Barnlösa par är bestämda över att de vill adoptera och visar glädje inför barnet och glädjer över hur deras relation utvecklas. (Hodges 1990. s.56.)

Adopterade barn har två grundfrågor i deras utveckling som de måste söka svar på varav den första är ”vem var mina första föräldrar?”, och den andra ” varför gav de bort mig?”. Vetskap om att man blivit bortgett kan hämta med sig att barnet känner sig som ovärdigt, vilket påverkar barnets identitetsutveckling. Barn kan föreställa sig själva som barn som inte är något värda. (Hodges 1990 s.63) Barn som blivit adopterade fantiserar över olika scenarion om den situation då det getts bort. Sådana fantasier kan till exempel vara att deras moder varit sjuk eller dött och så vidare. (Hodges 1990. s. 64) Det är viktigt för adopterade barn att samtidigt acceptera det att man är adopterad men också är ett biologiskt barn för barnets biologiska föräldrar. Man måste acceptera det facto att

adopterade barns tanke om det att det getts bort av sina biologiska föräldrar kommer aldrig att försvinna. Man måste hjälpa barnet att behandla känslor som kommer om det blivit övergivet på grund av att det annars alltid kommer att hota barnets uppfattning om sig självt. Därför är adopterade barn exceptionellt sårbara. (Hodges 1990. s.74)

Ett adopterat barn har en annorlunda identitetsutveckling än barn som inte blivit adopterade. Ett adopterat barn har inte valt adoptionen själv och därför måste integrera adoptionen i sin egen identitet som ett slags identitetsdrag som getts till barnet. (Koskinen 2008)

Problem i barnets identitet kan uppstå ifall ett adopterat barn känner sig enbart som till exempel finländare, men som det finska samhället kategoriserar som utlänning på grund av annorlunda utseende. För barns identitetsutveckling är ungdomen ett betydelsefullt utvecklingsskede. I vuxenåldern brukar även adopterade personer koncentrera sig mera på framtiden och nuet istället för att tänka på sin bakgrund. Adopterade barn med utländskt ursprung skall sträva efter att skapa en medborgareidentitet i sitt adoptivland och då anses de ha mindre psykologiska problem och bättre självförtroende än de som anser sig vara annorlunda än majoritetsbefolkningen. Adoptivbarn kan också ha dubbelidentitet vilket innebär att man identifierar sig med det land man blivit adopterat till men också visar intresse mot sitt ursprungsland. Adoptivföräldrarna fungerar som kulturförmedlare och största delen av adoptivbarnen känner till den finska kulturen via sina föräldrar. Också det finska språket spelar en stor roll i identifikationsprocessen. (Koskinen 2008)

Forskning visar att barnets ålder vid adoptionstidpunkten spelar en central roll vid kulturidentifikationen. Äldre barn känner närmare samhörighet till sitt födelseland än de barn som blivit adopterade som yngre. Personer som blivit adopterade kan sällan mycket starkt identifiera sig med sitt födelseland på grund av att de känner till landets kultur så lite. (Koskinen 2008)

Det har också visat sig genom forskning att de som blivit adopterade i ung ålder vill hålla avstånd till sin egna etniska grupp. Adopterade personer som skiljer sig utseendemässigt starkt från majoritetsbefolkningen i Finland måste konstant hantera det att någon ifrågasätter deras Finskhet. Adopterade personer som utseendemässigt skiljer sig från majoritetsbefolkning får ofta möta det att de automatisk klasseras som utlänningar. (Koskinen 2008)

Det att adopterade personer öppet berättar om sin adoptionsbakgrund har visat sig som något som fått omgivningen att godkänna adopterade personens Finskhet, men detta kräver öppenhet till ibland främmande människor. Ofta känner de adopterade personerna sig som annorlunda än majoritetsbefolkningen på grund av denna sorts ”tvång” av öppenhet. Skandinaviska adoptionsforskningar visar likheter bland länderna inom identitetsutveckling hos adopterade barn. (Koskinen 2008)

De yngsta barnen som adopteras till Finland är några månader gamla medan äldsta kan vara i skolåldern. Flesta barnen, enligt forskning, har genast efter att de kommit till det nya landet och den nya familjen, något slag av anpassningssvårigheter. Troligtvis reagerar de äldre barnen starkare i den förändring i omgivningen som sker vid en adoption. (Kujanen 2002)

Heidi Kujanen presenterar i sin artikel ”Adoptiolapsen iän vaikutus mahdollisiin sopeutumisvaikeuksiin” några exempel på svar på varför åldern kan vara en avgörande faktor i hur bra adoptivbarn anpassar sig i det nya landet/familjen, men hon påpekar att hennes resultat inte är sådana man kunde generalisera, utan hon hämtar fram olika synpunkter i tidigare forskning. (Kujanen 2008)

Bristen på finsk forskning inom adoption beror på att internationell adoption är ett ganska nytt fenomen i Finland. Heidi Kujanen presenterar i sin artikel en finsk undersökning av Lahti 1991, som undersöker faktorer i barnets bakgrund och första levnadsår

samt hur tidiga åren kan förknippas med mentala problem och identitetsutvecklingen. Lahtis undersökning behandlar också problemen som kan uppstå i anpassning och sambandet mellan föräldrarnas parrelation och familjens växelverkan i barnets anpassningsprocess. Familjedynamiken under det adopterade barnets tidiga levnadsår har också samband med barnets mentala hälsa i ungdomen. Forskningen visar att majoriteten av adopterade barn i ungdomsåldern har god mental hälsa och klarade sig bra utan några svåra problem inom utvecklingen. Detta tyder på att barnet anpassat sig väl. (Kujanen 2002)

Barnets ålder då det skiljs från sin primära vårdare är nödvändigtvis inte avgörande men man kan med forskning bevisa att de barn som blivit adopterade före tre månaders ålder och har haft en omedelbar övergång till adoptivföräldrarna har anpassat sig bra. Heidi Kujanen menar också att anpassningssvårigheterna oftast är emotionella. En stor del av barnen brukar lida av någon sorts krisreaktion som kan till exempel vara sömnlöshet. (Kujanen 2002)

Heidi Kujanen presenterar också en forskning (av Gardell) som visar ett klart samband mellan adoptivbarnets ålder vid adoptionstidpunkten och anpassningssvårigheterna. Dessa svårigheter var emotionella, som till exempel svartsjuka, fastklängighet, svårigheter att uttrycka och avläsa känslor och raseriutbrott. Barnen kan också hålla långa tysta perioder, då de inte talar någonting. (Kujanen 2002)

4 MATERIAL OCH METODBESKRIVNING

I detta kapitel presenterar jag den metod jag använt mig av i mitt arbete det vill säga vilken datainsamlingsmetod och analysmetod. Även om detta är en litteraturstudie har jag valt att kort presentera de etiska aspekter jag tänkt på i mitt arbete.

4.1 Datainsamlingsmetod och urval av litteratur

För att nå de bästa resultaten med tanke på mitt syfte och frågeställningar, har jag valt att göra en litteraturstudie på grund av att barnets utveckling och anknytning är ett mycket forskat fält. För att samla in litteratur har jag börjat med att söka de böcker om adoption som nämns i en litteraturlista som är bifogad till Rädde Barnen Rf:s infopaket över adoption. Jag anser att man hittar tillförlitlig litteratur över adoption via adoptions-serviceorganisationerna, på grund av att organisationerna är experter över internationella adoptionen, och därför har jag valt att använda mig av litteraturlistan i Rädde barnen Rf:s infopaket.

I litteraturlistan hittade jag bland annat boken av Interpedia: Lapsemme ulkomailta av Madeleine Kats och Anne Krank och Heikki Parviainens bok ”Kansainvälinen adoptio-toiminta Suomessa vuosina 1970-2000”. Genom att läsa igenom adoptionslagstiftningen fick jag idén om mina sökord vilka var: kansainvälinen adoptio, adoptio, adoption, adoptioneuvonta, adoptiopalvelu och adoptiolautakunta. Jag har sökt på Arcadas databas Nelli och på Helmet också med föregående sökord samt med sökorden: attachment theory.

John Bowlby har kommit fram till en teori om barnets tidiga anknytning därför har jag använt böcker som behandlar hans teori det vill säga. ”Barndomen varar i generationer” av Kari Killén och Jari Sinkkonens böcker ”Lapsen puolesta” och ”Pesästä lentoon”

Jag sökte också med sökord: internationell adoption, tidig anknytning, kansainvälinen adoptiotoiminta, från Arcadas databas Nelli och Huvudstadsregionens biblioteks inter-
netsida Helmet. På Social och hälsovårdsministeriets nätsida, med sökord adoptionsad-
givning, hittade jag årsberättelsen av adoptionsnämnden från år 2007. Via Nelli hittade
jag en Pro-gradu ”Lapsi ulkomailta- vanhempien rooli adoptiolapsen identiteetin kehi-
tyksessä” av Suvi Korenius som berör adoption, från år 2007 och en doktorsavhandling
”Matka äidiksi” av Seija Sukula 2009.

För att hitta nyaste forskning och ytterligare litteratur har jag sökt på Interpedias och
Rädda barnen Rf:s internetsidor med sökord: adoptioneuvonta, adoptiolautakunta, adop-
tiolupa, kansainvälinen adoptiotoiminta och Haagin sopimus. På Interpedias web-sida
har jag läst artiklar ur deras medlemstidningar och samlat de väsentliga för mitt arbete.
För att hitta litteratur om adoption och tidig anknytning har jag sökt på Arcadas databas
Nelli och huvudstadsregionens biblioteks databas Helmet med sökorden: Attachment
theory, tidig anknytning, varhainen kiintymyssuhde, internationell adoption, kansainvä-
linen adoptiotoiminta och international adoption.

Det finns ingen litteratur om internationell adoption som skulle behandla den internatio-
nella adoptionen i Finland på Engelska, men det finns om anknytningsteorin, där jag
använt mig av John Bowlbys bok ”Attachment and Loss Volume 3”, ”Varhaiset ihmis-
suhteet ja niiden häiriintyminen” (Sinkkonen & Kalland.2005), ”Lapsen puolesta” av
Sinkkonen, ”Pesästä lentoon” Sinkkonen.

4.2 Analysmetod

Som analysmetod har jag valt att göra en innehållsanalys på grund av att mitt syfte inte är att skapa en ny teori utan att hitta meningsfulla enheter och likheter i mitt material och göra tolkningar utgående från likheterna i dessa. Via analysen kan jag finna svar på mina forskningsfrågor. Innehållsanalysen kommer jag att göra på följande sätt; kategorisera materialet, samla in innehåll i kategorierna, jämföra data och sedan söka likheter och finna förklaringar till likheter i kategorierna (Jacobsen 2007). Därefter kommer jag att tolka mina resultat.

Mina kategorier är följande variationer av mina forskningsfrågor:

1. Vad styr den internationella adoptionsprocessen
2. Problem i anknytningen adopterade barn kan ha och hur bildas en trygg anknytningsrelation i den nya familjen
3. Adoptionsrådgivningens betydelse i att garantera barnets välmående i en internationell adoptionsprocess

Meningsbärande enheterna för kapitel 1 är de övergripande internationella och nationella reglerna för adoption det vill säga det centrala i Haag-konventionen och Finlands adoptionslagstiftning. Meningsbärande enheter för kategori ett hittas i kapitel 2 om vad som styr den internationella adoptionen, dvs. Haag-konventionen, Finlands adoptionslagstiftning som förutsätter att det finns en centralmyndighet. Centralmyndigheten i Finland är adoptionsnämnden som övervakar adoptionsrådgivningen som enligt lagen krävs i Finland. Meningsbärande enheter för kategori två hittar jag i kapitel 3 som behandlar barnets utveckling och tidig anknytning med tanke på adoption. Meningsbärande enheterna för denna kategori är vad som krävs för att en trygg anknytningsrelation kan bildas och vilka typiska problem adopterade barn kan ha i sin tidiga anknytning.

För kategori tre hittas meningsbärande enheterna i både kapitel två ”Den internationella adoptionsprocessen i Finland” och kapitel tre ”Barnets utveckling och tidig anknytning med tanke på internationell adoption”

Tolkning och analys över mina resultat kommer jag att behandla i diskussionskapitlet. I tolkningen på kategori 1 sammanfattar jag varför de olika lagarna finns det vill säga hur man med hjälp av dem kan garantera att barnets bästa förverkligas. Kategori två är en sammanfattning över vad som bör tas i beaktande i ett adopterat barns anknytning som till exempel socionomer som arbetar med familjer som har internationella adoptivbarn kan ha nytta av. Kategori tre behandlar hur man med rådgivning kan garantera att internationellt adopterade barn får den bästa möjliga omsorgen i deras nya familj.

4.3 Etiska aspekter

Jag har följt de allmänna forskningsetiska principerna, vilka är informerat samtycke, skydd av privatliv och krav på korrekt presentation av data, i genomförandet av examensarbetet. På grund av att mitt arbete baserar sig på tidigare forskning har jag lagt den etiska grunden i mitt arbete på att endast använda sådan litteratur och sådan teori som jag kan garantera med gott samvete att vara pålitligt. (Jakobsen 2007)

5 RESULTATREDOVISNING

Jag kommer i detta kapitel behandla vad som styr den internationella adoptionen och hur man via adoptionsrådgivning, som krävs enligt lagar och konventioner, kan garante-

ra att de blivande adoptivföräldrarna är medvetna om problematik i anknytningen hos adopterade barn.

5.1 Vad styr den internationella adoptionsprocessen

Haag-konventionen styr konventionsländernas adoptionslagstiftning och kräver att konventionsländerna skall ha en centralmyndighet som i sin tur styr adoptionsrådgivningen. Haag-konventionen finns för att garantera att barnets bästa är i centrum inom internationella adoptionssammanhang. Alla regler och riktlinjer om adoption har sitt ursprung i att barnets bästa skall förverkligas. Haag-konventionen finns till för att alla länder inom internationella adoptionssammanhang skall ha gemensamma spelregler och alla konventionsländer skall bevaka att adoption inte blir barnhandel. I följande presenterar jag hur man från Haag-konventionen, Finlands adoptionslagstiftning, Adoptionsnämnd och adoptionservice kan garantera att barnets bästa står i fokus i en internationell adoptionsprocess. (Korenius 2007)

Haag-konvention är en global barnskyddskonvention. Dens mening är att garantera att barnets bästa förverkligas i en internationell adoptionsprocess. Ingen person eller organisation i internationella adoptionssammanhang får dra ekonomisk nytta av en adoption. Konventionsstaterna skall alla ha en centralmyndighet som garanterar att Haag-konventionen följs. Centralt i Haag-konventionen är att ingen person skall få dra ekonomisk nytta av en adoption det vill säga adoption får inte bli barnhandel. Konventionsländernas myndigheter skall garantera att ett barn verkligen är tillgängligt för adoption och dess biologiska föräldrar skall ha skriftligt angett deras lov till att deras barn blir internationellt adopterat. En moder får ge adoptionstillstånd tidigast 8 veckor efter barnets födsel. Ifall barnet är på en sådan utvecklingsnivå att det förstår något om adoptionsprocessen, skall även det höras i adoptionssammanhang. Enligt Haag-konventionen skall man ha försökt göra allt före internationell adoption, det vill säga letat efter adoptivföräldrar i hemlandet eller hjälpt biologiska föräldrar. Enligt Haag-konventionen

skall alla konventionsländer ha en centralmyndighet som för statistik över internationellt adopterade barn. (Collin 2005)

Likheten mellan Haag-konventionen och Finlands adoptionslagstiftning finns automatiskt på grund av att det är Haag-konventionen som styr Finlands adoptionslagstiftning. Finlands adoptionslagstiftning styr den internationella adoptionsverksamheten i Finland. Lagen kräver lika som Haag-konventionen en centralmyndighet i adoptionssammanhang och i Finland är det Adoptionsnämnden som är centralmyndigheten. Nämnden fungerar under Social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt lagen får 25 år gamla personer/par adoptera barn. Lagen kräver att adoptionsnämnden finns och adoptionsnämnden fungerar som centralmyndigheten (som krävs i Haag-konventionen) i Finland. Nämnden har i princip rätt enligt lagen att bestämma om allt inom internationella adoptionsverksamheten inom ramen att lagen följs. (STM 2007. Parviainen. 2001)

Adoptionsnämndens uppgift är att se till att Haag-konventionen och Finlands adoptionslagstiftning följs i all internationell adoptionsverksamhet som angår Finland. Adoptionsnämnden gör beslut över vilka organisationer får ge adoptionsservice, vad servicen skall innehålla och vem beviljas adoptionstillstånd. Adoptionsnämnden skall också enligt lagen ge handledning för organisationer som ger adoptionsservice. Adoptionsnämnden godkänner och ger tillstånd för organisationer att ordna adoptionsservice. Nämndens uppgift är att hålla kontakt och informera andra länders centralmyndigheter om adoptionsärenden, godkänna samarbetsländer och handleda och utveckla adoptionsserviceorganisationers verksamhet. Adoptionsnämnden ansvarar i Finland över att barnets bästa förverkligas i internationella adoptionssammanhang. Nämndens samarbete med samarbetsländernas centralmyndigheter är mycket viktigt med tanke på att barnets bästa skall stå i främsta rummet. (Kats & Krank. 1989)

Finlands adoptionslagstiftning kräver också att personer som vill adoptera får adoptionservice som skall innehålla rådgivning, garantera att barnets bästa förverkligas, förbereda föräldrarna och reda ut ifall föräldrarna är lämpliga för att ta ett internationellt adopterat barn som sitt barn. Adoptionservice innefattar adoptionsrådgivning. Enligt lagen skall adoptionsrådgivningens produkt vara en hemutredning som skall föras inför adoptionsnämnden, som i sin tur får utvärdera ifall de som ansöker tillstånd är lämpliga för att bli föräldrar för ett internationellt adopterat barn. (1985/153)

Adoptionservice innefattar rådgivning och hemutredning. Rådgivning handleder föräldrarna och utreder sådana resurser och egenskaper hos föräldrarna som möjliggör en adoption, så att adoptionen kan anses vara gjord med barnets bästa i främsta rummet.

Hemutredning skrivs av socialarbetaren på basen av rådgivningen och med hemutredningen anhålls adoptionstillstånd via adoptionsnämnden. (Kats & Krank 1989)

Socialarbetaren i adoptionsrådgivningen hjälper föräldrarna i alla intyg, ansökningar och dokument. De kan också hjälpa föräldrarna i valet av önskemålsland. Rådgivningen stöder i anknytningsrelationens bildning i den nya familjen då barnet kommer. Socialarbetaren skriver rapporter om barnets situation och välmående i Finland, som skickas till barnets ursprungslands centralmyndighet inom adoptionsärenden. På det sättet får barnets ursprungsland en garanti på att barnet mår väl. Via rådgivning kan adoptionsorganisationerna rekommendera former av kamratstöd med mera. Rådgivningen är gratis för föräldrarna. (Kats & Krank 1989)

Med adoptionsrådgivningen och det att internationella adoptionen är så kontrollerat garanteras att barnets bästa förverkligas i internationella adoptionssammanhang. Personer som vill adoptera skall få rådgivning som förbereder, stöder och ger rätt sorts förutsättningar för ett par eller en ensamstående person för att bli bra föräldrar. (Kats & Krank 1989. Sukula. 2009)

5.2 Problem i anknytningen hos adopterade barn och hur bilda en trygg anknytningsrelation i den nya familjen

Adoptivföräldrarna skall sträva efter att barnet bildar en trygg anknytning till dem. Tryggt anknutna barn är barn som öppet visar starkt alla känslor. Barnet visar även de negativa känslorna då de skiljs från sin moder. Det gäller för adoptivföräldrarna att lära sig läsa barnets signaler om trygghet och tröst även om barnets sociala beteende ger otydliga signaler. Trygga barn kan ge tydliga signaler om sina känslor och antar att modern reagerar på deras behov. Adopterade barn kan ge otydliga signaler om sina behov och förvänta sig den vuxna vara opålitlig. Adoptivföräldern kan som med sin varmheter, rörelser och talets rytm kan man reglera babyns känslotillstånd. Adoptivföräldern kan med att reagera sensitivt, snabbt, sakligt och ändamålsenligt på barnens behov möjliggöra att barnet anknyter sig tryggt i dem. Med att adoptivföräldern är där barnet är då det behöver tröst och skydd utvecklas den trygga anknytningsrelationen mellan barnet och föräldern. (Sinkkonen & Kalland. 2005; Sinkkonen, 2003; Bowlby. 1989)

Adoptivbarn har oftast en otrygg eller undvikande anknytning. Det gäller som adoptivförälder att vara medveten om olika anknytningsstörningar som är typiska för adopterade barn. Adoptivföräldern skall märka dessa anknytningsstörningar som till exempel att barnet undviker ögonkontakt och signalerar inga känslor vid separation. Adoptivföräldern skall också märka ifall barnet undviker närhet och förstå att barnet kanske förtränger känslor. Föräldrar skall inte ta barnets symptom på anknytningsstörning personligt och bli sårade då barnet på grund av att det har en otrygg anknytning är mycket främlingsvänlig och klänger sig fast vid främmande vuxna. (Sinkkonen & Kalland 2005)

I sin bakgrund har adoptivbarnen ett avbrott i den livsviktiga människorelationen och har inte nödvändigtvis upplevt god omsorg och kontinuitet i omsorgen. Adoptivföräldrar och professionella skall komma ihåg att på grund av störning i den tidiga anknytningen kan barnet ha problem i till exempel ungdomen. Dessa problem kan till exempel

vara ätstörningar eller dålig framgång i skolan, och för att komma förbi problemen behöver barnet stöd av sina föräldrar som i sin tur får stöd av adoptionserviceorganisationerna. (Collin 2005)

För barnets identitetsutveckling och anpassning i det nya landet, är det viktigt med ärlig information för barnet om barnets bakgrund. Så mycket information som finns om barnets bakgrund skall ges till barnet. Detta underlättar anpassningen men man måste komma ihåg att ta i beaktande barnets ålder och utvecklingsskede när man ger information. Det är bäst för barnet att ha dubbelidentitet. Föräldrarna skall försöka stöda barnet i att förstå att barnet inte getts bort på grund av att det funnits fel på barnet. Föräldrarna bör vara medvetna om att de kanske får ett äldre barn och åldern på barnet påverkar anknytningstörningen gravt. Information om omsorgens kvalitet på exempelvis barnhem kan hjälpa barnet och föräldrarna i utveckling av anknytningsrelation. Vetskap om att man blivit bortgett kan hämta ovärdighetskänsla till barnet. Barn kan föreställa sig själva som barn som inte är något värda. Detta måste barnet bearbeta och i bearbetningen behöver barnet hjälp och stöd av föräldrarna. Adopterade barn behöver extra uppmärksamhet på grund av att de är sårbara. (Koskinen 2008)

I Hodges forskning som jag presenterade i kapitel tre poängteras olika faktorer som påverkar barnets anpassning efter en adoption. Möjlig tidigare anstaltsvård, negativa upplevelser i barndomen och omsorgens kvalitet i den nya familjen kan påverka anpassningen. Adoptivbarn brukar ha flera negativa upplevelser i sin bakgrund och i och med detta skall föräldrar vara medvetna om för att kunna ge omsorg av god kvalitet efter en adoption. God kvalitet på omsorgen i den nya familjen stöder barnets anpassning efter en adoption. Adoption avbryter alltid en känsla av kontinuitet som finns i ett barns liv. (Hodges 1990.)

Adopterade barn har sällan en trygg anknytning men det är något som man skall sträva till i den nya familjen. Man måste hitta egna arbetssätt i familjen att bilda trygga anknytningsrelationer. Till exempel undvikande anknutna personer kan verka passiva. De

kan verka som om de inte känner någon stress alls vid separationen av de nya föräldrarna även om man kan via forskning bevisa att barn som saknar anknytning känner stress men visar inte det. Man skall inom familjen och vid behov med hjälp av professionella inom adoptionsservicen hitta på sätt hur barnet kan uttrycka sina känslor som uppkommer vid separation av föräldrarna. Barn kan nödvändigtvis inte utan stöd berätta varför de känner sig på ett visst sätt och det gäller för föräldrarna att vara medvetna om faktorer i tidig anknytning som kan vara speciellt svåra för adopterade barn. (Sinkkonen & Kalland 2005)

Adoptivbarn brukar ha flera problem i tonåren än barn från normalomgivning på grund av störning i anknytning och detta är något som föräldrarna bör vara medvetna om. Bra med adoption och det att det är så kontrollerat är att blivande föräldrarna är ofta beredda på att sätta mycket tid på att bilda en trygg relation med barnet. De är också via rådgivning ofta mera medvetna om olika problem barn kan ha och ofta strävar efter att vara bästa möjliga föräldrar till deras adoptivbarn. Adoptivbarns självkänsla är sårbart på grund av att det måste fundera på varför de blivit bortgett av sina biologiska föräldrar och de kan ofta skylla på sig själv för det. Föräldrarna skall stöda barnet i att bearbeta detta slag av känslor om ovärdighet. De skall också stöda deras barn till att utveckla en identitet. (Collin 2005)

5.3 Adoptionsrådgivningens betydelse i att garantera barnets välmående i en internationell adoptionsprocess

Rådgivningen förbereder de blivande föräldrarna att till exempel förstå att barn med störningar i anknytningen kan uppleva att närhet är ett hot och därför vill de undvika kroppskontakt med de nya föräldrarna. Barnets inre modeller kan vara sådana att man skall bete sig passivt mot vuxna och det är viktigt för adoptiv föräldrarna att förstå att de inte gjort något misstag och behöver inte känna misslyckande över sitt föräldraskap. Föräldrarna skall uppmuntra barnet att uttrycka den stress som barnet känner i separationssituationer. (Sinkkonen & Kalland. 2005)

David Kirks teori om shared fate finns till för att hjälpa professionella och föräldrarna att förstå varför de skall vara ärliga om barnets bakgrund. Adoptionsrådgivningen hjälper föräldrar att bearbeta svåra känslorna som kommit i och med barnlöshet och hur man kan använda upplevelsen och bearbetningen av sin egen barnlöshet som stöd för att förstå barnets sorg om en förlorad förälder. (Korenius 2007)

Adoptionsrådgivning utreder föräldrarnas resurser, hälsotillstånd, ekonomiska resurser och hjälper föräldrarna i att bearbeta känslor som orsakas av den egna barnlösheten. Rådgivningen förbereder föräldrarna till att exempelvis inte tar barnets symptom på brister i anknytningen personligt. Rådgivningen stöder i vardagen i den nya familjen. (Sinkkonen & Kalland.2005)

Socialarbetare inom adoption är experter i de problem som internationellt adopterade barn kan ha och kan därför också stöda familjen i att vara förberedda på den problematik som kommer med adopterade barn men. Socialarbetare kan hjälpa en person eller par som söker adoptionstillstånd att bearbeta sina känslor om sin egen barnlöshet och bearbeta sorgen i att vara barnlös. (Kats & Krank 1989)

Rådgivningen skall också stöda på utvecklingen av anknytningsrelationerna i den nya familjen. Rådgivning finns för att föräldrarna skall ha bästa möjliga förutsättningar i att bilda anknytningsrelationer i den nya familjen. Rådgivningen och hemutredningen garanterar också, att det är ekonomiskt stabila personer som beviljas adoptionstillstånd och att de blivande föräldrarna inte har några svåra sjukdomar. (Sukula 2009)

Gott hälsotillstånd är centralt och i och med rådgivningen kan man också se och utvärdera hur pass bra och friskt självförtroende de blivande föräldrarna har så att de kan klara av omgivningens press.

Även om internationell adoption inte någonsin är det bästa alternativet för barn i allmänhet, saknar flera länders socialmyndigheter resurser att hjälpa barn i nöd. Interna-

tionell adoption kan ses som en metod att ge den trygga familjen åt ett barn. Barn är trygga i deras ursprungslands kultur och har inre modeller som passar den kultur de är födda med. Förändringen i omgivningen och i kulturen leder till att barnet får en krisreaktion. Rådgivningens uppgift är att stöda den nya familjen i krisen och se till att föräldrarna är medvetna om att en kris är möjlig för barnet. (Sukula 2009)

Socialarbetare inom adoption är experter på de problem som internationellt adopterade barn kan ha och kan därför också stöda familjen i att vara förberedda på detta. De kan klargöra för föräldrarna bland annat att de mest kända symptomen bland adopterade barn är att de kan vara främlingsvänliga och kan ta kontakt till främmande, ibland farliga människor utan några vidare problem. De kan också klargöra för föräldrarna att detta slags beteende är ett tecken på en störning i anknytningen och föräldrarna är förberedda på detta och medvetna om att de inte skall ta barnets beteende som ett tecken på att de skulle vara dåliga föräldrar. Å andra sidan kan adopterade barn undvika ögonkontakt och närhet och kan vara mycket spända då de är i famnen. Rådgivningen förbereder föräldrarna till att förstå att de inte skall ta barnets beteende personligt utan skall vara medvetna om denna typ av problematik. Adoptionsrådgivningen skall också förbereda föräldrarna på att de inte kan garanteras att de får en psykiskt och fysiskt frisk baby utan kan få ett äldre barn med olika problem. (Sinkkonen & Kalland. 2005)

Det är viktigt för ett barn att bearbeta konflikter de upplevt, och de barn, till exempel adoptivbarn som är exceptionellt sårbara har mycket större behov av bearbetning. Adoptionsrådgivning har förberett föräldrar på anknytningsstörningar och redan hjälp föräldrarna själva att bearbeta sin egen barnlöshet. Föräldrarna har på detta sätt redan förstått hur viktigt det är att bearbeta svåra upplevelser och har på detta sätt det kanske lättare att sätta sig i barnets ställning. På så sätt kan det vara lättare för föräldrarna att stöda barnet i bearbetning av sina upplevelser. (Korenius 2007)

Barn som fått hjälp i bearbetningen av svåra känslor och upplevelser klarar av besvärliga livssituationer lättare än de barn som inte fått hjälp. Det centrala i hjälpen är att hjäl-

pa barnet att lägga ord på sina upplevelser och de skall inte tvingas till att förtränga smärtfyllda känslor. Adopterade barns välmående och bearbetningen av anknytningsproblemen stöds av det att föräldrarna fått rådgivning i sin adoptionsprocess. Rådgivningen finns för att garantera att barn får den individuella hjälpen de behöver i sina problem. (Killén 2009)

Adoptionsrådgivningen rekommenderar kamratstöd och att hålla kontakt till andra familjer med adoptivbarn och det är bra för familjen att få en arena för att dela med sig sina svåra upplevelser. (Kats & Krank 2009)

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

Adoption väcker en massa tankar hos mig och jag sammanfattar funderingarna i varför jag anser att Haag-konvention, adoptionslagstiftning, adoptionsnämnden och adoptionsrådgivningen finns och varför jag anser att det är bra att den internationella adoptionen är så kontrollerad och begränsad.

6.1 Analys och diskussion kring resultat

Enligt litteratur kan man se att Haag-konventionen finns till för att undvika barnhandel, och säkerligen har Haag-konventionen sitt ursprung i att det någon gång funnits etiska felbehandlingar inom internationella adoptioner. Det kan tidigare ha varit lättare att garantera att man i västvärlden skulle ha barnets bästa i fokus inom internationell adoption. Däremot kan de länder, som skickar barn, ha haft ekonomisk nytta i baktanken. Haag-konventionen är ett sätt att garantera att barnhandel inte sker och gör det svårt för personer som vill adoptera att fuska. Haag-konventionen är den som i första hand styr

alla konventionsländers lagstiftning om adoption. Det är också bra att konventionen finns så att barn inte tas mot barnets biologiska föräldrars vilja. Haag-konventionen kan med hjälp av litteratur anses vara en mycket viktig på grund av att barn inte har den mognad eller över huvudtaget förstånd över att de kan bli internationellt adopterade. Med adoptionslagstiftning i Finland kan man undvika omogna personer att få ett barn genom internationell adoption. Adoptionsnämnden finns för att garantera att adoptionsrådgivning som ges är saklig och främjar barnets bäst. Rådgivningen garanterar att det är endast lämpliga människor som får adoptera det vill säga utreder ifall föräldrarna har sådana förutsättningar som krävs och ger mera resurser för föräldrarna att bli goda föräldrar.

Jag tycker adoptionsrådgivningen är mycket viktig för att alla främst barnlösa personer som vill ha barn är verkligen heller inte medvetna om problem i anknytningen eller över huvudtaget det att det finns något som kallas för tidig anknytning. Ifall jag inte studerat på det sociala området eller inte skrivit examensarbete om internationell adoption skulle jag inte heller vara medveten om detta. I och med att man enligt lagen måste få adoptionsrådgivning kan man garantera att föräldrarna är medvetna om den problematik i anknytningen internationellt adopterade barn kan ha och blir medvetna om vad det är som behövs för att sträva efter att bilda trygga anknytningsrelationer i den nya familjen.

6.2 Diskussion kring examensarbetet

Skrivandet av examensarbetet har gett mig mycket förståelse i varför den internationella adoptionsprocessen är så kontrollerad, begränsad och en mycket tidskrävande process. Efter att jag varit i Indien och praktiserat på ett barnhem, vars mål är att hitta adoptivföräldrar till alla barn inom tre år efter att de placerats i barnhemmet, tycker jag det har varit speciellt intressant att forska i betydelsen av tidiga anknytningsrelationer hos adopterade barn. Jag har i och med praktiken i Indien kunnat koppla det jag läst om problematik hos barn med anknytningstörningar till barnens anknytningsbeteende på barnhemmet i Indien. Skrivandet av examensarbetet har gett mig väldigt mycket.

6.2.1 Förslag för fortsatt forskning

Det skulle kunna vara intressant att fortsätta min forskning med att forska i olika arbetssätt för föräldrar att stöda utvecklingen av positiva anknytningsrelationer i familjen. Hur adoptivbarn kan bilda en trygg anknytningsrelation till sina adoptivföräldrar kunde man också forska i och vad som krävs av föräldrarna i processen. Man kunde också forska i vad adoptionsrådgivningen skall innehålla för att ge de bästa möjliga förutsättningar för adoptionsföräldrar att vara förberedda i att få ett barn som har störning i den tidiga anknytningen.

6.2.2 Tankar om adoptionsrådgivningens betydelse i att garantera barnets välmående i en internationell adoptionsprocess

Det att rådgivning krävs är mycket bra på grund av att familjen är redan färdigt i samarbete med socialmyndigheterna under ett positivt ljus. Rådgivningen uppmuntrar också föräldrarna att ta emot stöd, och föräldrarna är mera samarbetsvilliga än kanske andra grupper av familjer som använder service inom socialmyndigheterna. De internationellt adopterade barnen är sårbara och det kan med hjälp av rådgivning enligt min åsikt garanteras att barnet mår bra i och med att föräldrarna är förberedda på eventuella problem hos barnet. Det att man är medveten och förberedd på olika problem stöder i arbetet att förverkliga en positiv utveckling i anknytningsrelationerna i familjen. Med rådgivning kan man garantera att föräldrarna mår bra och stöda familjen i vardagen. Med att garantera att föräldrarna mår psykiskt och fysiskt bra, kan man med gott samvete garantera att barnets bästa förverkligas i internationella adoptionsomgångar.

KÄLLOR

Adoptionslagen 1985/153

Bowlby, John. 1981. Attachment and Loss: Volume 3, Loss: Sadness and depression. Great Britain.

Collin, Terhi. 2005: Haagin sopimus – kansainväliset pelisäännöt adoptiotoimintaan. Interpedia rf. Tillgängligt: http://www.interpedia.fi/jarjesto/lehti/2005_2_1.html. Hämtat 14.2.2010

Collin, Terhi 2005. Pohjoismailla yhtenevä adoptiolainsäädäntö Interpedia järjestölehti 2/2005. Tillgängligt: www.interpedia.fi/jarjesto/lehti/2005_2_2.html. Hämtat: 14.2.10)

FN:s deklARATION om barnets rättigheter 20.11.1989

Goldberg, Susan. Muir, Roy. Kerr, John. 2000. ATTACHMENT THEORY Social, Developmental and Clinical perspectives. New York. ISBN 0-88163-329-1

Hodges, Jill. 1990. The relationship to self and objects in early maternal deprivation and adoption. London. Tillgängligt: URL: <http://dx.doi.org/10.1080/00754179008254857>. Hämtat 25.2.2010

Jacobsen, Dag I. 2007. Förståelse beskrivning och förklaring. Norge. Hoyskoleforlaget AS, ISBN 978-91-44-00638-3

Kats, Madeleine & Kranck Anne. 1989. Lapsemme ulkomailta: kansainvälisestä adoptiosta, Helsinki. Interpedia, Painokaari. ISBN 952-90075-3-1

Killén, Kari. 2009. Barndomen varar i generationer. Oslo. Kommunforlaget As. ISBN 978-9144-05154-3

Korenius, Suvi. 2007. Lapsi ulkomailta – vanhempien rooli adoptiolapsen identiteetin kehityksessä 2007. Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma. Tillgängligt: <https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/36032/lapsiulk.pdf?sequence=1>. Hämtat 4.3.2010

Koskinen, Maarit .2008.. Kansainvälinen adoptio on haaste yksilön identiteetille. 4/2008. Interpedia. Tillgängligt: http://www.interpedia.fi/jarjesto/lehti/2008_4_2.html. Hämtat.15.2.2010.

Kujanen, Heidi 2002: Adoptiolapsen iän vaikutus mahdollisiin sopeutumisvaikeuksiin.4.2002. Interpedia. Tillgängligt: http://www.interpedia.fi/jarjesto/lehti/2002_4_1.htm. Hämtat 15.2.2010)

Parviainen, Heikki. 2003. Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Helsinki Väestön väestöntutkimuslaitos. ISBN 952-9605-90-0

Rädda barnen Rf. 2009. Infopaket för adoptivföräldrar.

Simpson, Jeffrey A. Rholes W. Steven. 1998. Attachment Theory and Close Relationships. The Guilford Press New York. ISBN 1-57230-102-3

Sinkkonen, Jari. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki. WSOY. ISBN 951-0-26587-X

Sinkkonen, Jari. 2002. Pesästä lentoon. Helsinki. WSOY. ISBN 951-0-26041-X

Sinkkonen Jari & Kalland Mirjam. 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Dark Oy. Vantaa ISBN 951-0-25062-7

STM. Social och hälsovårdsministeriets verksamhetsberättelse 2007. Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta.

Sukula, Seija. 2009. Matka äidiksi. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.
Tillgängligt: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7888-8.pdf>. Hämtat 4.3.2010.